

Internet spert era per las regiuns muntagnardas

Il parlament federal sforza la Swisscom da realisar l'access spert al spectrum largt en l'entir pajais

DA MARTIN CABALZAR

■ Cun 29 cunter 9 vuschs e 5 abstenziuns ha il cussegl dals chantuns decidì d'augmentar la capacitat dal provediment fundamental cun internet d'actualmeins 3 Mbit sin 10 Mbit per secunda. Da questa decisiun profitan cunzunt las regiuns muntagnardas e periferas. La decisiun sa referescha ad ina moziun da cusseglier naziunal *Martin Candinas* (pcd GR). El sa legra dal sustegn che sia moziun ha chattà en la combrà pitschna. «Oz datti numnadain in sfoss digital tranter las regiuns urbanas e las regiuns ruralas e muntagnardas. La decisiun dal cussegl dals chantuns è in progress radical per las regiuns muntagnardas, è Candinas s'exprimi sunter la debatta en il cussegl dals chantuns. Il cussegl federal aveva proponì da refusar la moziun.

Digitalisaziun na duai betg esser in privilegi mo da las citads

Cuntrarì al cussegl federal ha il parsura da la cumissiun, cusseglier dals chantuns *Stefan Engler* (pcd GR), recumandà d'acceptar la moziun Candinas. «La transmissiun digitala a spectrum largt e la digitalisaziun na dastgan betg esser in privilegi da las citads e da las aglomeraziuns urbanas. Per in spazi da viver attractiv cunzunt era per la giuventegna è l'access spert a l'internet ina premissa indispensabla. Gist per ils manaschis pitschens e mediochers e per il turissem saja in provediment da l'entir territori da nos pajais cun tecnologies modernas, efficientas e spertas da muntada centrala, ha punctuà Engler. Spitals regiunals, scolars, medis, inschigners, hotels, architectes e chasas da medias etc. sajan dependents da colliaziuns spertas ed ultraspertas cun l'internet. Mo la colliaziun digitala posia prestar ina contribuziun efficianta per

Success per ils dus parlamentarists cristiandemocrats a Berna: Cunter la posiziun dal cussegl federal han *Martin Candinas* (a san.) e *Stefan Engler* (a dretga) dumagnà atras la moziun per in internet spert er en regiuns muntagnardas.

cumpensar ils dischavantatgs natirals dal lieu. «Nossa schanza èn posts da lavor decenals che n'èn betg dependents da las distanzas.» Gist en regiuns ruralas e muntagnardas porschia la digitalisaziun maun per soluziuns intelligentas che lubeschian d'organisar da nov la convivencia, il service public e l'economia.

Gia fatg buns progress, dentant...

Dapi che la moziun è vegnida inoltrada ha la tecnica digitala gia fatg enorms progress, conceda Engler. L'estensiun dal provediment cun colliaziuns da spectrum largt saja progressada bain dapi lu,

quai saja bun uschia. La planisaziun da la rait che vegn fatga da la concessionaria Swisscom haja la finamira da realisar fin la fin dal 2021 ils centers da tut las vichnancas svizas cun la tecnologia da fibras da vaider. Impurtant saja dentant ch'era las colliaziuns cun las interpresas e las chasadas privatas e la cumpatibilitad da differentas tecnologies cun autas capacitads sajan garantidas e quai cunzunt er en abitadis che n'èn betg interessants per il martgà commercialisà. Las novas tecnologies sajan considerablamain pli bunmartgadas che las calculaziuns fatgas 2016 ed indeblischan uschia l'argumen-

taziun urtiunda che las colliaziuns custian memia bler. En cas excepziunals nua che l'augment da la prestaziun per ina colliaziun da spectrum largt ordaifer il spazi d'abitat saja tecnicamain u economicamain stravagant u absurdas prevedian tant la lescha sco l'ordinaziun executivica gia oz soluziuns spezialas sco era cumbinaziuns da pliras tecnologies. La cumissiun presidiada da *Stefan Engler* recumonda d'approvar la moziun ed uschia rinforzar il service public en ina domena da la comunicaziun digitala ed uschia cuntanscher in zichel daplì egalitad da las schanzas entaifer nos pajais.

Il cussegl federal cumbatta la moziun

En num dal cussegl federal ha cusseglier federala *Doris Leuthard* cumbattì la moziun Candinas. Quella pretendia ch'il provediment da basa stoppia star a disposiziun mingta minuta, 24 uras a di e quai en l'entira surfatscha da nos pajais. In burgais possia far plant sche la spertadad che saja fixada en la concessiun da provediment na vegnia betg a star a disposiziun. Il cussegl federal saja cunter damai che la transposiziun tecnica da questa decisiun saja difficila e chaschunia auts custs. Impurtant saja da pudair cumbinar la tecnologia da la rait stabla cun il func mobil. En ina chamona da muntogna na possian ins betg realisar en il medem mument lingias cun fibra da vaider e la tecnologia da func.

I na contestia insomma betg ch'ins veglia ignorar las regiuns da muntogna. Tenor la Swisscom vegnia la tecnologia da spectrum largt cun 3 Megabit gia installada e cun ils plans d'estensiun da la rait gia annunziads a cuntanscher 90 perschient da las abitaziuns e dals manaschis artisnals e commercialis e quai cun ina capacitat da minimum 80 Megabits per secunda. L'estensiun planisada succedia en il decurs dals proxims dus onns, uschia che la Svizra saja tecnologicamain a la testa dals pajais en Europa. Ins stoppi resguardar il fatg che la confederaziun veglia investir en in meglierament dal provediment da basa e betg en ina tecnologia specifica.

Proposta a la cumissiun e decisiun

En num da la cumissiun che ha sustegnì la moziun cun 6 cunter 0 vuschs e 3 abstenziuns propona il parsura *Stefan Engler* d'acceptar la moziun Candinas. Quai succeda lu era cun ina clera maiortad da 29 cunter 9 vuschs e 5 abstenziuns.

Swisstopo sco concorrenza per geometers privats

Cussegl dals chantuns ha tractà interpellaziun Engler

■ (anr/vi) *Stefan Engler* crititgescha ch'il stadi concorrenzescha cun swisstopo als geometers privats. Il cussegl dals chantuns ha tractà ier sia interpellaziun. «I va la finala per la dumonda quant lunsch ch'il stadi duess esser activ en il martgà ch'è suttamesa a la concorrenza», ha explitgà il cusseglier dals chantuns. Gist cura ch'el haja inoltrà sia interpellaziun haja il cussegl federal publictà dus rapports davart quest tema. I valia la paina da leger ils rapports, betg mo d'als publictar

e suenter far nagut. Swisstopo, l'Uffizi federal per la topografia, suriglia adina dapli prestaziuns che pudessan vegnir adempidas da geometers privats u dad interpretas pitschnas u mesunas, stat scrit en l'interpellaziun. I sa tractia tranter auter da lavurs cun geodatas, fotogrammetrias, fotografias or da l'aria, portals cun infurmasziuns geograficas. Il politicher grischun vul perquai savair: «Cun tge mesiras vul il cussegl federal far frunt a la sproporziun en il martgà da geodatas?»

En sia resposta snega il cussegl federal ina concorrenziun dals privats entras swisstopo e sa referescha sin la neutralitad da concorrenza che na valia betg mo tranter privats, ma bain era per interpretas da la confederaziun.

Engler n'è betg satisfatg da la resposta e punctuescha ch'el saja cuntent che l'iniziativa parlamentara «concorrenza cun armas egualas» sa fatschentia vinavant cun las interpresas federalas che chaschian a chantun ils privats.

Nagina sottascripziun mulestusa pli

Parlament accepta la moziun da Martin Schmid

■ (anr/vi) Fin uss vala la regla ch'ina sottascripziun sin palpiri – era sch'ins inoltrescha a moda elettronica la declaraziun da taglia. Ier ha il cussegl naziunal acceptà sco segunda chombra la moziun da *Martin Schmid* (pld/GR) d'abolir l'obligaziun da sut-scriver.

En blers chantuns pon ins oz inoltrar online la declaranza da taglia inclus tuttas agiuntas necessarias. Questa soluziun cumadaivla ed efficianta vegnia disturbada

da entras l'obligaziun da sottascriber la declaranza, argumtescha il moziunari. Il pajtaglia stoppia adina anc metter sin posta in formular sottascribit. Intgins chantuns hajan dentant gia cumenzà a desister d'ina sottascripziun e gliez n'haja chaschunà nagins problems.

Senza discussiun ha il cussegl naziunal acceptà ier la moziun. Er il cussegl federal è stà d'accord cun la midada. El vul stgaffir fin la stad la basa legala en rama dal project davart l'identitad electronica.

REGENZA

Ventiraivla dal na massiv a No-Billag

(anr/gc) Ins ha directamain vies ier – tar l'inscunter da la regenza cun ils representants da las medias da massa dal Grischun – vi da las fatschas dals regents ch'els eran zunt ventiraivels e satisfats dal cler e massiv na tant dal pievel svizzer sco surtut dal Grischun a No-Billag. La regenza è s'engaschada pliras giadas en corpore, sco ella ha ditg, cunter l'iniziativa No-Billag ch'avess privà cun RTR e tras radio e televisiuin SÜDOSTSCHWEIZ da Samedia nos chantun da l'entira plattafurma audio-visuala. Era saja ins fig cuntent ch'i n'haja dà naginas tensiuns tranter las diversas minoritads linguistics en il chantun ed en nos pajais insomma. Facit: Uschia possia il status quo vegnir

mantegnì tar la puschida da radio e televisiuin en nos chantun. Avant in mais aveva la regenza – ensem cun il guvern tesinai – gi intervignì tar la direzziun da l'Agentura telegrafica svizra (SDA) pervi da la reduziun da plazzas da lavor tar quella. Ella aveva pretendì da resguardar e schanegiar in spezial il Grischun triling ch'è numnadain era stà pertutgà da la sminuiziun tar la SDA. La regenza haja sin quai survegnì ina resposta gentila. Dapli da ses cuntengn n'è betg stà d'intervignir.

La regenza deplorescha fig ch'il «Bündner Tagblatt» e la «Südostschweiz» survegnan mo ina redacziun. E tutina è ella cuntenta ch'i dat vinavant en il Grischun duas gasettas dal di, sche uss er ina

pressa main multifara. Era las duas gasettas dal Grischun talian èn vegnidas fusiunadas l'onn passà ad in soli organ. Per La Quotidiana astgian ins quintar anc quest onn cun ina schliaziun en cooperaziun tranter tuts gremis involvids a Cuira sco Berna.

Pierin Vincenz ha remess il presidi da Repower suenter in onn e mez. Il Grischun tutga tranter ils quatter acziunaris da tschep da quest concern electric. Ins è da preschent a la tscherga d'in successor che vegn elegi il matg proxim. Bun fiss sch'er il nov parsura avess stretgas relaziuns cun il Grischun, siond che la sedia da Repower sa chattia a Puschlav, pia en nos chantun.

Spazi d'aria duai daventar pli segir durant il FEM

■ (rtr) La Svizra e l'Austria vulan cooperar pli stretg per segirar il spazi d'aria cunter smanatschas betg militaricas. Surveglier il spazi d'aria durant il Forum economic mundial a Tavau (FEM) duai daventar pli simpel tenor il cussegl dals chantuns. Senza opposiziun ha il cussegl approvà ina cunvegna da polizia aviatica cun l'Austria che lubescha servetschs sur d'ins cunfins. Cun la cunvegna actuala n'è quai betg pussaivel. Or da vista da la politica da neutralitad na saja la cunvegna betg problematica, ha ditg il pledader da la cumissiun *Josef Dittli*. Sch'il cussegl naziunal di er anc gea è la cunvegna pronta per la ratificaziun cun l'Austria.

Ovra atomara Beznau 1 duai ir bainbaud puspè vi da la rait

■ (rtr) Sunter ina pausa da betg main che trais onns dastga il bloc 1 da l'ovra atomara Beznau puspè ir vi da la rait. Quai ha decidì l'Inspectorat federal da la segirezza nucleara Ensi. La Axpo haja mussà si che la qualitad da l'atschal d'ina part dal reactor n'haja nagin'influenza negativa sin la segirezza. La Ensi haja examinà la cumprova ed acceptà quella. Il bloc Beznau 1 è stà giu da la rait dapi il mars 2015. Controllas cun nova tecnologia avevan mussà radund 925 sbagls da material. Beznau 1 è in dals pli vegls reactors commercialis dal mund. L'ovra è vegnida messa en funcziun il 1969 suenter quatter onns da construziun.